

ศูนย์วิทยบริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐

ก(จม).๖๒/๐๔

อุโมงค์โบราณในสวนสุนันทา

โดย นาย รวีโรจน์ สิงห์ลำพอง^๑

^๑ หัวหน้างานประจำสัมพันธ์ กองกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^๒ รูปภาพประกอบจากอินเทอร์เน็ต

อุโมงค์โบราณในสวนสุนันทา

รวีโรจน์ สิงห์ลำพอง เรียบเรียง

สวนสุนันทา เป็นเขตพระราชฐานส่วนหนึ่งของพระราชวังดุสิต เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินประพาสยุโรปครั้งหลังในปี 2450 ได้ทอดพระเนตรเห็นสวนของพระราชวงศ์ยุโรปหลายแห่ง โดยเฉพาะที่ วิลลา โนเบล ชันเรโม ประเทศอิตาลี ทรงพอพระราชหฤทัยมาก จึงมีพระราชปรารภในการสร้างสวนป่าสำหรับประพาสเป็นการส่วนพระองค์เช่นนั้นบ้าง เมื่อเสด็จนิวัติพระนครในปี 2451 ได้ทรงจัดวางแบบการสร้างสวนสุนันทาให้เป็นสวนป่าพื้นที่ ทรงกำหนดให้สร้างประตูกากถนนบ่วยในพระราชวังสวนดุสิต ไปสู่สวนสุนันทา เรียกว่าประตูสี่แฉ่ หรือประตูสุนันทาทวาร ทรงออกแบบ ตกแต่งพื้นที่เป็นโขดเขาคุคลอง มีสวนดอกไม้ และตำหนักเรียงรายอยู่ทั่วไป ทรงโปรดให้ขุดคูคลอง และสระน้ำใหญ่ในสวนสุนันทา และขุดคลองในบริเวณพระราชวังดุสิต พระราชทานชื่อว่าคลองเม่งเส็ง ดินที่ได้จากการขุดคูคลองและสระน้ำในครั้งนั้นได้นำมาตกแต่งเป็นเนินเขาใหญ่ ซึ่งเป็นสถานที่ประดิษฐานพระราชนุสาวรีย์สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ฯ ในปัจจุบัน ในการก่อสร้างครั้งนั้นได้ก่ออุโมงค์เพื่อใช้ประโยชน์ได้ ก่อนจะถมดินคลุมด้านบน และทำให้เนินเขานั้นมั่นคงแข็งแรงขึ้นด้วย ดังได้มีลายพระราชหัตถ์ถึง เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ทรงพระราชปรารภว่า

“ดินข้างคลองเม่งเส็งนั้นให้นึกเสียดาย เพราะอยู่ใกล้สวนซึ่งเราคิดว่าจะขยายออกไปใหม่ ถ้าขุดขึ้นมาที่สวนจะพูนขึ้นเป็นเนินเลนได้สูงอยู่”

เขตพระราชฐานสวนสุนันทาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีสภาพความเป็นสวนป่าส่วนใหญ่ การก่อสร้างต่างๆยังไม่เสร็จสมบูรณ์ก็สิ้นรัชกาลเสียก่อน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรง ดำเนินการต่อมาจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ ในปีพ.ศ.2466 และเมื่อ พระวิมาดาเธอกรมพระสุทธาสินีนาฏปิยมหาราช ปดิวิรัตฯ พระอัครชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเข้ามาประทับเป็นการถาวรที่ตำหนักในสวนสุนันทา (ปัจจุบันคืออาคาร 27 สายสุทธาภรณ์)

พร้อมพระราชธิดา พระประยูรญาติ และข้าราชการ บริหาร สวนสุนันทาจึงเป็นศูนย์กลางของราชสำนักฝ่ายในยุคลสุดท้ายก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง และพระวิมาดาเธอฯ ทรงใช้อุโมงค์ใต้เนินเขานี้เป็นที่เก็บถ้วยชาม ข้าวของเครื่องใช้ที่ไม่สูงค่านักในอุโมงค์แห่งนี้ เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง ข้าราชการบริหารได้ขนของในอุโมงค์ไปถวายสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้านิศานภรณ์ กรมขุนอุทองเขตขัตติยนารีซึ่งทรงลี้ภัยการเมืองไปประทับที่ชาวจนหมตสิ้น อุโมงค์นี้จึงมิได้ใช้ประโยชน์อันใดจนกระทั่ง พ.ศ.2480 คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลของพระยาพลพลพยุหเสนา ได้มีมติให้ใช้สวนสุนันทาเป็นสถานที่จัดการศึกษาสำหรับสตรี ชื่อโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย และในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองอุโมงค์นี้ก็จัดทำหน้าที่เป็นหลุมหลบภัยทางอากาศของครูและนักเรียน รวมถึงเป็นที่เก็บเอกสารสำคัญทั้งหมดของกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้นด้วย กาลเวลาผ่านมามจนถึงปัจจุบันอุโมงค์นี้ก็ยังคงโลดแล่นเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่ทำหายกาลเวลา ถ้าอุโมงค์มีชีวิต ก็คงมีเรื่องราวมากมายในระยะร้อยกว่าปีมาแล้วให้ลูกหลานชาวสวนสุนันทาฟังไม่รู้จบสิ้น.....

รายการอ้างอิง

รวีโรจน์ สิงห์ลำพอง. (๒๕๕๖, มีนาคม ๑๔). คู่มือปฏิบัติการในสวนสุนันทา. ข่าวประชาสัมพันธ์
แก้วเจ้าจอม, (๓/๔๐), หน้า ๓.

หอจดหมายเหตุสวนสุนันทา

ผู้สแกนภาพ/ตรวจทาน: นายอภิชาติ บุษะมัญญ

บรรณารักษ์